Gemeente Hoorn

Beleidsnota: Sport, spel en bewegen in de openbare ruimte 2024

18 maart 2024

GEMEENTE HOORN

Inhoudsopgave

Inleiding 03

1. Huidige sport-, spel- en beweegruimte 04

2. Koppeling bestaand beleid 05
- 2.1 Masterplan Buitensport 2020
- 2.2 Omgevingsvisie Hoorn 2022
- 2.3 Beleidsplan speelvoorzieningen 2008
- 2.4 Coalitieakkoord 2022- 2026
- 2.5 Lokaal gezondheidsbeleid
- 2.6 Het sportakkoord II, GALA en brede SPUK regeling
- 2.7 Integraal Plan van Preventief gezondheidsbeleid
- 2.8 Aanvullende onderzoeken en beleidsregels

3. Visie op sport-, spel en beweegruimte 08
- 3.1 De beweegvriendelijke leefomgeving
- 3.2 Waarom een beweegvriendelijke leefomgeving?
- 3.3 Beweegvriendelijke Omgeving Model (BVO-model)

4. Beleidsambitie Orgware 10
- 4.1Intergrale samenwerking
- 4.2 Buurtgerichte aanpak
- 4.3 Oog voor specifieke doelgroepen

5. Beleidsambitie Software 11
- 5.1 Professionals binnen het sport-, spel en beweegaanbod
- 5.2 Communicatie naar inwoners

6. Beleidsambitie Hardware 12
- 6.1 Een divers aanbod in de buurt en wijk
- 6.2 Sport-, spel- en beweegplekken.
- 6.3 De vrije ruimte
- 6.4 Toeristische & Recreatieve Buitengebieden
- 6.5 Oog voor specifieke doelgroepen

Vrije beweeg- en ontmoetingsruimte in Kersenboogerd Zuid

Colofon

Titel — Beleidsnota: sport, spel en bewegen in de openbare ruimte

Opdrachtgever — Gemeente Hoorn

Datum — maart 2024

GEMEENTE HOORN

Speelplan

Inleiding

Aanleiding

Op 8 december 2020 heeft de gemeenteraad het *Masterplan Buitensport Hoorn 2020* vastgesteld. Het Masterplan richt zich op een duurzaam aantrekkelijke sportinfrastructuur op de parken en in de stad en sterke, maatschappelijke georiënteerde, sportverenigingen:

1. Vitale stad: meer openbare sportfaciliteiten verbonden met recreatieve netwerk;
2. Vitale sportparken: revitalisering en clustering van buitensportaccommodaties;
3. Vitale sportverenigingen: impuls organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie.

Bij de vaststelling van het Masterplan heeft de raad opdracht gegeven om deze verder uit te werken. Daarnaast lag er al de vraag voor het vernieuwen van het oude beleidsplan Speelvoorzieningen 2008. Voor de verdere uitwerking van het Masterplan Buitensport Hoorn 2020 wordt daarom gekozen voor twee sporen, die leiden tot twee beleidsnota's:

- Het vernieuwen van de verouderde beleidsnota spelen uit 2008. Dit wordt een beleidsnota *'Sport, spel en bewegen in de openbare ruimte 2024'*;
- De ontwikkeling van de beleidsnota '*Gemeentelijke sportparken 2035'*.

Dit document is de beleidsnota *Sport, spel en bewegen in de openbare ruimte 2024*.

Ontwikkeling en opzet beleidsnota

De ontwikkeling van deze beleidsnota is gestart met een beweegscan van de openbare sport, spel en beweegruimte in de gemeente Hoorn. In de beweegscan is het startpunt vastgesteld en zijn de eerste verbeterkansen beschreven. De resultaten zijn inzichtelijk gemaakt in een onderzoeksrapport (externe bijlage) en kort samengevat in het volgende hoofdstuk.

Daarna zijn er verschillende participatiemethodes ingezet om input te krijgen van inwoners, medewerkers binnen de gemeente Hoorn en externe partijen die werkzaam zijn in de gemeente. Er zijn online enquêtes, buurtwandelingen met inwoners, buurtwandelingen met kinderen en verschillende overlegvormen ingezet om input te verzamelen. De verzamelde input is leesbaar in het participatierapport (externe bijlage).

Uit deze onderzoeksmethodes en de duidelijke visie binnen de gemeente is deze beleidsnota opgesteld. De beleidsnota bestaat uit drie delen. De nota begint met een analyse van de huidige sport-, spel- en beweegruimte. Daarop volgt een overzicht van beleid, ambities en ontwikkelingen waar deze beleidsnota mee is verbonden. Het derde deel biedt de nieuwe gemeentelijke visie en beleidsambities.

Ten behoeve van de uitvoering van de beleidsnota zijn twee documenten opgesteld:

- Het document *'Beleidsregels: sport, spel en bewegen in de openbare ruimte'.* In dit document worden de beleidsregels beschreven waarin nadere voorschriften zijn opgenomen voor de realisatie van de visie en de beleidsambities uit deze beleidsnota. De beleidsregels worden door het college vastgesteld en kunnen tussentijds door het college bijgesteld worden.
- Een *meerjarenonderhoudsplan* waarin de financiële kaders voor uitvoering zijn opgenomen en gekeken is naar diverse ambitieniveaus.

Samenvatting

De gemeente Hoorn heeft een visie op de openbare sport-, spel- en beweegruimte. Deze is er op gericht om, in de gemeente Hoorn, een beweegvriendelijke leefomgeving (BVO) te creëren. Dit is een:

'Een inclusieve leefomgeving die mensen faciliteert, stimuleert en uitdaagt om te bewegen, spelen, sporten en ontmoeten.'

De visie wordt vormgegeven door een goede samenhang van de drie componenten uit het BVO-model: Orgware, Software en Hardware.

Op het gebied van **Orgware** zet de gemeente Hoorn in op een integrale samenwerking tussen verschillende afdelingen (intern en extern), een buurtgerichte aanpak en daarbij oog houden voor specifieke doelgroepen (zoals inwoners met een beperking).

Om gebruik van de sport-, spel- en beweegruimte te stimuleren zet de gemeente Hoorn op het gebied van **Software** in op het activeren van verenigingen en ondernemers. Het doel is dat deze partijen door middel van activiteiten en/of evenementen gebruik van de openbare sport-, spel en ontmoetingsruimte stimuleren.

Op het gebied van **Hardware** gaat de gemeente Hoorn een gevarieerd en veelzijdig aanbod van ingerichte sport-, spel- en beweegplekken realiseren. Er wordt ingezet op minder kleine locaties, meer kwalitatief hoge locaties en multifunctionaliteit. Zo wordt de openbare ruimte een plek waar alle inwoners terecht kunnen voor sport, spel en bewegen.

Het aanbod wordt aangepast op de vraag uit de buurt en wijk en draagt bij aan het creëren van een beweegvriendelijke leefomgeving. Daarnaast is er ook oog voor de vrije beweegruimte en de toeristische en recreatieve buitengebieden.

1. Huidige sport-, spel- en beweegruimte in Hoorn

Tijdens het beweegruimteonderzoek (2023) is de openbare sport-, spel- en beweegruimte binnen de gemeente in kaart gebracht. Er is gelet op de kwaliteit, spreiding en inrichting van de huidige openbare sport-, spel- en beweegruimte. Dit betreffen zowel het formele aanbod (plekken ingericht met sport en/of speeltoestellen), als de vrije beweegruimte op straat en in het groen. In een onderzoeksrapportage is er per wijk een analyse gemaakt van de beschikbare sport-, spel- en beweegruimte (externe bijlage). Hieronder volgt een bondige samenvatting van de bevindingen gemeentebreed.

Formele aanbod

De gemeente telt 339 formele, openbare locaties met speel- en/of sporttoestellen verspreid over 12 wijken in Hoorn. Het aanbod bestaat uit:

- 54 speel- en sporthoekjes (kleine ruimte met 1 speel- of sporttoestel)
- 193 blokplekken (kleine locatie met enkele speeltoestellen)
- 47 buurtplekken (grote locatie met speel- en sporttoestellen)
- 3 wijkspeelplekken (grote locatie met wijk-overstijgende functie)
- 11 overige plekken (al opgeheven of privé)
- 2 openbare schoolpleinen
- 29 sportplekken (locatie met alleen sporttoestellen)

Het aanbod verschilt per wijk, maar in het algemeen zijn de volgende punten opgevallen:

- Er is een hoge dichtheid van formele plekken en voornamelijk van blokplekken. Sommige locaties liggen binnen 100 meter van elkaar, zonder dat de inrichting elkaar aanvult.
- De focus van het aanbod ligt op kinderen van 5-8 jaar. Er zijn weinig toestellen die de 9+ doelgroep uitdaagt.
- In de inrichting van de plekken is weinig diversiteit aangebracht. De plekken zijn vaak traditioneel ingericht met enkele speel- en/of sporttoestellen. Er zijn weinig natuurlijk ingerichte plekken of pleintjes.
- Klimaatbestendigheid en inclusiviteit zijn de grootste aandachtspunten op de speelplekken. Op deze punten scoren de meeste speelplekken matig.

Formele sportaanbod

Bij het sportaanbod is onderscheid te maken tussen sportplekken en sporthoekjes. Beide locaties zijn ingericht met sporttoestellen. Op sporthoekjes is een enkele sportvorm te vinden (vaak trapveldjes), terwijl op sportplekken meerdere sportvormen zijn (zoals een sportkooi).

De focus van het sportaanbod ligt op voetbal. Op 77 locaties in de gemeente zijn er aanleidingen voor voetbal geplaatst. Hierin is wel veel variatie te vinden (trapveldjes, sportkooien en Cruyff Courts). Daarop volgen aanleidingen voor basketbal (20x) en tafeltennis (17x). Het sportaanbod is daarmee voornamelijk traditioneel. Er worden weinig urban sports aangeboden. Er zijn 6 plekken om te skaten (met minimale uitdaging) en 5 plekken om Calisthenics te beoefenen.

Vrije beweegruimte

De vrije beweegruimte (informele sport- en spelruimte) onderscheidt zich door de vele mooie parken met ruimte voor bewegen en ontmoeten. Bijna elke wijk grenst wel aan een groot park, waardoor het voor vrijwel alle inwonerse eenvoudig is om hier gebruik van te maken. Er is een goed netwerk van wandel- en fietspaden dat gebruikt kan worden voor veilige verplaatsing door de stad, maar ook om op te bewegen (bijv. wandelen/ hardlopen). Ook hebben meerdere wijken een netwerk van waterwegen waarop bewogen kan worden (kanoën/suppen) en ruimte geeft tot ontmoeting (op bijvoorbeeld steigers).

Recent aangelegde sportplek in Kersenboogerd

Traditioneel ingerichte blokplek

Informele beweegruimte in Risdammerhout

2. Koppeling bestaand beleid

Zoals in de inleiding aangegeven is deze beleidsnota een vernieuwing van het oude beleidsplan speelvoorzieningen en een uitwerking van het Masterplan Buitensport, maar er zijn nog meer beleidsdocumenten die raakvlakken hebben met deze beleidsnota en de openbare ruimte van Hoorn. Hieronder een overzicht van deze beleidsdocumenten en ontwikkelingen, die niet losgezien kunnen worden van deze beleidsnota en ook veel kansen bieden om samen doelstellingen te behalen.

2.1 Masterplan Buitensport Hoorn 2020

Deze beleidsnota is een uitwerking van het *Masterplan Buitensport Hoorn 2020*. In het Masterplan is de volgende doelstelling vastgesteld:

'Een duurzaam aantrekkelijke sportinfrastructuur op de (sport)parken & in de stad en sterke maatschappelijk georiënteerde sportverenigingen.'

Deze beleidsnota richt zich, binnen de ambities van het Masterplan, op het thema "de Vitale Stad". Hierin zijn de volgende relevante passages te vinden, die direct raakvlak hebben met de sport-, spel- en beweegruimte (en ambities op dit vlak) in Hoorn:

- *'Hoorn wil een dynamische stad zijn, een samenleving waarin iedereen meedoet: een vitale stad'*
- *Hoorn heeft een stadsstructuur met 'veel vrijliggende fietspaden', 'veel groen' en 'een fijnmazige structuur van speel- en sportplekken', waardoor de basis voor een vitale stad goed op orde is.*
- *De oplossing om tot een beweegvriendelijke en vitale leefomgeving te komen zit niet zozeer in het toevoegen van toestellen, sportvelden en recreatieruimte. De oplossing zit in het verbinden van de verschillende plekken met behulp van 'sportlinten'.*
- *Sportlinten zijn goede, aantrekkelijke en stimulerende routes waardoor inwoners worden uitgedaagd om hun leefomgeving 'spelenderwijs' te ontdekken. Sportlinten verbinden openbare sport-, spel- en beweegvoorzieningen met sportparken en andere belangrijke voorzieningen, zoals winkelcentra en scholen.*

Na de volledige uitwerking van het Masterplan zijn alle ambities verankerd in nieuw gemeentelijk beleid en kan het Masterplan komen te vervallen.

De ambities vanuit het Masterplan zijn opgenomen en/of vertaald in de visie op de sport-, spel- en beweegruimte en de daaruit voortvloeiende ambities op het gebied van Orgware, Software en Hardware die in deze nota zijn opgenomen.

2.2 Omgevingsvisie Hoorn 2022

De Omgevingsvisie schetst op hoofdlijnen de visie op onze fysieke leefomgeving en de ontwikkelrichting voor Hoorn tot 2040. In het document wordt de functie van Hoorn in de regio en provinciaal besproken, de (vele) kwaliteiten van Hoorn worden uitgelicht en daarna worden er vijf ambities geschetst om tot een ideaalbeeld voor de gemeente te komen:

1. 'Aantrekkelijke stads- en woonwijken (nieuw en bestaand);
2. Voortbouwen op economische en toeristische kansen;
3. Bereikbaarheid via weg, spoor en water verbeteren;
4. Werken aan een socialere, gezondere en veiligere omgeving;
5. Verder verduurzamen en vergroenen.'

Deze ambities zijn, met uitzondering van ambitie 3, goed van toepassing op de sport-, spel- en beweegruimte (hardware) in Hoorn, met name ambitie 4. De inrichting van de openbare ruimte moet *'uitnodigen tot bewegen en ontmoeten'*. Dit kan worden vertaald naar voldoende beweegplekken voor jong en oud, waarop men graag verblijft en die goed bereikt kunnen worden door prioriteit te geven aan wandelaars en fietsers. Dit vraagt om een integrale aanpak (orgware) tussen verschillende beleidsdomeinen. Al deze punten, en in het bijzonder de focus op ontmoeten wordt meegenomen in deze beleidsnota.

Aantrekkelijke beweegaanleidingen voor jong ....

... en oud in het Dwaalpark.

2. Koppeling bestaand beleid

2.3 Beleidsplan Speelvoorzieningen 2008

Deze beleidsnota vervangt het beleidsplan uit 2008. Het oude beleidsplan was specifiek gericht op de speelvoorzieningen en het beleid richtte zich op kinderen en jeugd tot 18 jaar. Een van de doelen van het oude beleidsplan was om de speelvoorzieningen af te stemmen op het aantal kinderen dat woont in een wijk. Met een analyse van het aantal kinderen werden 'modale wijken' gecreëerd.

Per modale wijk moeten de volgende elementen aanwezig zijn (Plan 2008):

- *1 centraal plein*
- *3 verharde trapvelden*
- *3 JOP's*
- *1 skatebaan*
- *1 basketbalveld met 2 baskets*
- *2 streetbasketbalveldjes (half veld met 1 basket)*

In iedere modale wijk zijn er 6 buurten. Binnen een buurt zijn de volgende voorzieningen:

- *2 kleine speelplekjes voor kinderen tot 6 jaar*
- *2 grote speelplekken voor kleine en grote kinderen tot 12 jaar*
- *1 grasveldje (als er geen verhard trapveld in de buurt aanwezig is).*

De huidige beleidsnota wordt breder ingestoken en gaat over sporten, spel en bewegen. Ook richt de nota zich op alle inwoners van Hoorn, niet alleen op de jeugd en kinderen. Door het uitbreiden van de doelgroep en de bredere kijk op de openbare ruimte in de gemeente wordt er in de beleidsregels dan ook geen norm gebaseerd op het aantal kinderen in een wijk.

Daarnaast werd erg strikt benoemd welke faciliteiten er in een modale wijk aanwezig moeten zijn. Hierdoor is er weinig ruimte om in te spelen op de wensen van inwoners en partners. De informele beweegruimte werd niet meegenomen in de elementen die aanwezig moeten zijn in een wijk. De informele beweegruimte heeft wel een plek in de nieuwe beleidsnota.

Er zijn ook beleidsambities die nog steeds relevant zijn en de aandacht vragen. Dit gaat bijvoorbeeld om geïntegreerd spelen, wat in dit rapport beschreven wordt als inclusief spelen. Het uitgangspunt blijft om te focussen op toegankelijkheid en het mogelijk maken dat iedereen samen gebruik kan maken van de faciliteiten. Daarnaast is er ook nog steeds een wens voor goede JOP's (jongeren ontmoetingsplekken) en kwalitatief goede (waar mogelijk verharde) trapveldjes. Deze hardware-aspecten worden in de opgestelde beleidsambities aangevuld met ambities op orgware- en softwarevlak.

2.4 Coalitieakkoord 2022 - 2026: Durven. Doen! Dromen

In 2022 is het coalitieakkoord "*Durven. Doen! Dromen"* vastgesteld. Binnen het coalitieakkoord zijn verschillende ambities vastgesteld die binding hebben met de openbare sport-, spel- en beweegruimte. Hieronder een opsomming van de meest relevante ambities, met verwijzing naar het hoofdstuk in het coalitieakkoord, waarop deze beleidsnota zal aansluiten:

- Hoofdstuk 2.6: 'We maken werk van meer groen, meer blauw (water) en minder steen, om meer biodiversiteit en betere klimaatadaptatie te bewerkstelligen. ' **►zie: Hardware**
- Hoofdstuk 2.6: 'Betere openbare ruimte omvat ook: betere sport- en speelplaatsen, die passen bij de samenstelling van de buurt. Met meer uitdaging, groen en plek voor kinderen met een beperking.' **►zie: Hardware**
- Hoofdstuk 4.2: 'We ontwikkelen ook goede looproutes in de wijken. Daarbij letten we op schuifelvriendelijkheid voor het toenemend aantal senioren en mensen met een loopbeperking. Deze ontwikkelingen toetsen we aan de hand van een intern kader en overleg met belangenorganisaties.' **►zie: Orgware + Hardware**
- Hoofdstuk 7.1: 'We maken ruimte voor amateurkunst en 'urban sports' in de openbare ruimte, vooral op het nieuwe stationsplein. Ook maken we ruimte voor een graffiti-vrijplaats.' **►zie: Software + Hardware**
- Hoofdstuk 7.2: 'Om meer kinderen te stimuleren meer te bewegen stellen we in samenwerking met scholen een jeugdbeweegprogramma op.' **►zie: Orgware + Software**
- Hoofdstuk 7.2: 'Sport en recreatie zijn goed voor je gezondheid en je sociale netwerken. Daarom handhaven we het brede aanbod aan sporten en houden we deze toegankelijk voor iedereen.' **►zie: Orgware + Software + Hardware**
- Hoofdstuk 7.3: 'We voegen graag sportfaciliteiten met bijvoorbeeld watertappunten toe in de bestaande parken. We knappen de parken in de Grote Waal en Risdam-Noord op en leggen een nieuw park aan in Bangert & Oosterpolder.' **►zie: Hardware**

2.5 Lokaal gezondheidsbeleid: 'Een gezond en veerkrachtig Hoorn 2024-2028'

In het gezondheidsbeleid staan meerdere doelstellingen waar de openbare sport-, spel- en beweegruimte een directe of indirecte invloed op kan hebben. Voorbeelden van indirecte doelen zijn: het aantal inwoners met overgewicht verlagen met 10% en het aantal inwoners dat voldoende beweegt laten toenemen met 10%.

De directe verbinding met de openbare sport-, spel- en beweegruimte wordt aangehaald in speerpunt 6: Gezonde stad. Als belangrijke kenmerken van een gezonde stad worden vijf punten benoemd, waaronder 'voldoende beweegmogelijkheden' en 'ruimte voor rust en sociale ontmoeting.

2. Koppeling bestaand beleid

Om voldoende beweegmogelijkheden te realiseren, probeert Gemeente Hoorn te zorgen voor voldoende ruimte en speelplekken waar kinderen veilig kunnen bewegen en elkaar kunnen ontmoeten. Het beleid is gericht op sociale voorzieningen die uitnodigen tot bewegen.

Ruimte voor rust en sociale ontmoetingen moet mogelijk gemaakt worden door het reserveren van ruimte voor ontmoeting. De ruimte moet ingericht worden als een prettige, gezonde en natuurlijke leefomgeving voor iedereen, die uitnodigt tot bewegen, ontmoeting en initiatieven. In het gezondheidsbeleid wordt niet geconcretiseerd hoe de doelstellingen behaald gaan worden. Waar mogelijk is deze concretisering opgenomen in het document "*Beleidsregels Sport, spel en bewegen in de openbare ruimte".*

2.6 Het sportakkoord II, Gala en brede SPUK-regeling

De gemeente Hoorn omarmt de landelijke ambities van het Sportakkoord II en GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord). De gemeente heeft een plan van aanpak opgesteld waarin doelstellingen en acties zijn uitgewerkt die aansluiten op deze landelijke akkoorden. Daarbij heeft de gemeente zich ingeschreven voor de Brede SPUK (Specifieke Uitkering) regeling. Deze beleidsnota zal ook een bijdrage leveren aan het behalen van de ambities uit het Sportakkoord en GALA. Waar relevant worden financiële bijdragen vanuit SPUK en GALA opgenomen in het Meerjarenonderhoudsplan (MJOP).

2.7 Integraal plan van aanpak preventief gezondheidsbeleid

In het plan wordt omschreven hoe de Gemeente Hoorn de brede SPUK inzet om bij te dragen aan het landelijke sportakkoord en GALA.

In het *"Integraal plan van aanpak preventief gezondheidsbeleid*" wordt specifiek ingegaan op de leefomgeving. Er worden twee doelen gesteld:

1. Een gezondere fysieke woon- en leefomgeving voor alle inwoners
2. Een gezondere sociale woon- en leefomgeving voor alle inwoners

Om concreet met deze doelen aan de slag te gaan moet eerst onderzoek gedaan worden op welke plekken en op welke wijze de leefomgeving in Hoorn verbeterd kan worden. Het beweegruimteonderzoek (2023) en participatierapport (2023) kunnen hierin ondersteunen. Daarnaast geeft deze beleidsnota een visie hoe de gemeente Hoorn deze gezondere fysieke en sociale woon- en leefomgeving ziet.

2.8 Aanvullende onderzoeken en beleidsregels

Leidraad Inrichting Openbare Ruimte Hoorn (LIOR)
In de LIOR staan de uitgangspunten omschreven voor de inrichting en onderhoud van de openbare ruimte. De LIOR wordt jaarlijks geüpdatet. In hoofdstuk 5.13 staan de eisen beschreven voor de speel-, beweeg- en ontmoetingsplekken. Ambities die in deze beleidsnota worden vastgesteld overschrijven de huidige regels in de LIOR. De LIOR zal worden aangepast, zodat het aansluit op deze beleidsnota en de bijhorende beleidsregels.

Beleidsregels wandelroutes Hoorn 2022
Zoals beschreven in het Masterplan wordt er ingezet op sportlinten. Het aanleggen van wandelroutes is een uitvoering hiervan en worden opgenomen in de beleidsregels van deze beleidsnota. In de gemeente zijn 21 wandelroutes aangelegd verspreid over de wijken Kersenboogerd, Hoorn-Noord, Grote Waal en Risdam.

Natuur- en Recreatieplan van Recreatieschap Westfriesland
Binnen het gebied Westfriesland heeft Hoorn als grote stad een belangrijke rol. De Markermeerkust is een krachtige rand van het gebied met veel recreatiemogelijkheden. Hier speelt Hoorn op in door de aanleg en ontwikkeling van het Stadsstrand. Daarnaast is het doel om een groot recreatief routenetwerk voor fietsers, wandelaars en varen te faciliteren. De sportlinten in Hoorn moeten zo veel mogelijk aansluiten op deze routes.

Actieplan Fiets
Dit actieplan wordt nog vastgesteld door de raad (verwacht 12 maart 2024). Het actieplan sluit aan op de wens om fietsers de ruimte te bieden in Hoorn. Er wordt al veel gefietst en dat kan nog beter gefaciliteerd worden met prettige en veilige routes. Zo kan er fijn een ommetje gefietst worden, maar wordt het ook (nog) vanzelfsprekender dat de fiets als vervoersmiddel gebruikt wordt in de stad. Hiervoor wordt ingezet op royalere paden, meer ruimte voor fietsparkeren en het stimuleren van de fiets als vervoersmiddel van jongs af aan (tot oud).

Varen door Hoorn
In deze eindrapportage zijn alle waterwegen in kaart gebracht met eventuele knelpunten die de doorstroom in de weg zitten. Daarnaast is de volgende ambitie uitgesproken voor 2023: 'De (zo veel mogelijk) doorvaarbare stad'. Hiervoor dienen zo veel mogelijk waterwegen in verschillende wijken met elkaar verbonden te worden en moet er aansluiting komen richting Hoogkarspel en Avenhorn.

Het recreatief gebruik van de waterwegen is ook onderzocht en per wijk zijn er aanbevelingen gedaan hoe het recreatief gebruik van de waterwegen verbeterd kan worden, door bijvoorbeeld knelpunten weg te halen. Dit rapport heeft nog geen officiele status omdat het nog niet door de raad is vastgesteld.

3. Visie op sport-, spel- en beweegruimte

Gestoeld op de bestaande beleidsontwikkelingen wordt in deze beleidsnota een visie gevormd voor de openbare sport-, spel- en beweegruimte. Deze richt zich met name op de beweegvriendelijke leefomgeving en het daarbij behorende BVO-model (Kenniscentrum Sport en bewegen). Hiermee wordt op het vlak van de hardware, software en orgware gericht gewerkt aan het stimuleren van meer beweging, ontmoeting en van daaruit een gezondere samenleving.

3.1 De beweegvriendelijke leefomgeving

De openbare ruimte neemt een centrale rol in binnen het huidige sport- spel- en beweeglandschap. Dit wordt gestimuleerd door de beleidsontwikkelingen, zoals landelijk de Omgevingswet, GALA en het Nationaal Sportakkoord. Ook lokaal zijn deze beleidsontwikkelingen te zien in bijvoorbeeld het coalitieakkoord, het gezondheidsbeleid en het Masterplan Sport. De gemeente erkent de centrale rol van de openbare ruimte in deze ontwikkelingen en zet zich in voor een beweegvriendelijke leefomgeving in Hoorn.

De definitie van de beweegvriendelijke leefomgeving is te vinden op de website van het Kenniscentrum Sport en Bewegen:

'Een inclusieve leefomgeving die mensen faciliteert, stimuleert en uitdaagt om te bewegen, spelen, sporten en ontmoeten.'

3.2 Waarom een beweegvriendelijke leefomgeving?

De beweegvriendelijke leefomgeving is gericht op het faciliteren, stimuleren en uitdagen van alle inwoners om gezond(er) te leven door meer in beweging te komen, maar daarbij ook elkaar meer te ontmoeten. De openbare ruimte is bij uitstek geschikt als basis voor de beweegvriendelijke leefomgeving omdat dit, zowel ruimtelijk (gelijk buiten de deur) als financieel (het gebruik is voor iedere inwoner gratis), laagdrempelig is. Ook beleidsmatig is de openbare ruimte laagdrempelig en effectief; het eigendom en de regie erover ligt immers al bij de gemeente en in de openbare ruimte wordt elke inwoner bereikt.

Opgroeien met bewegen

De beweegvriendelijke leefomgeving is er voor iedereen, maar een gezonde leefstijl begint al op jonge leeftijd. Voor kinderen vraagt dit om goede openbare sport- spel- en beweegruimte. Dat is van belang voor hun motorische, zintuigelijke, sociale, creatieve en emotionele ontwikkeling. Tijdens het buitenspelen en sporten komen kinderen in steeds nieuwe situaties terecht, kunnen ze doen waar ze zelf zin in hebben of bepalen ze juist zelf de spelregels. De openbare ruimte biedt kinderen volop kansen voor lichamelijke uitdaging en veel meer mogelijkheden dan binnen om zich zintuigelijk (geuren, geluiden, zicht, tastzin) en sociaal-emtioneel te ontwikkelen (vriendschappen sluiten, samen optrekken).

Kinderen die veel (zelfstandig) buiten komen om te spelen en sporten moeten zelf problemen oplossen (motorisch, maar ook sociaal) en ontwikkelen, door op ontdekking te gaan in de eigen buurt, een goed oriëntatievermogen en kennis over de eigen woonomgeving (vriendjes, geheime plekken, bestemmingen en activiteiten). Goed ingerichte plekken stimuleren kinderen om naar buiten te gaan en samen te komen. Goed ingerichte buurten zorgen ervoor dat kinderen ook eerder zelfstandig op pad mogen.

Door kinderen van jongs af aan te stimuleren om voldoende beweging een vast onderdeel van de dag te maken, wordt het voor hen als jongeren, volwassenen en ouderen ook vanzelfsprekender om voldoende te blijven bewegen. Het is daarbij van belang dat de openbare ruimte ook dan beweegvriendelijk is ingericht en aansluit op de behoeften op latere leeftijd. Hierbij zijn jongeren een uitdagende doelgroep. Waar kinderen nog een vanzelfsprekende beweegdrang hebben, lijkt deze bij jongeren af te nemen en als volwassen maar met moeite terug te winnen. Juist voor jongeren en jongvolwassenen is het daarom van belang om te voorzien in kwalitatief goede beweegplekken gericht op de gebruiker, programmering en bekendheid van zowel de voorzieningen als activiteiten.

Mentale en fysieke gezondheid van (alle) inwoners

Een beweegvriendelijke omgeving is vaak een groene omgeving met ruimte om te bewegen en te sporten. Een omgeving waar inwoners worden gefaciliteerd en gestimuleerd om te bewegen, zet ook aan tot (meer) sporten en bewegen.

Sporten en bewegen kan helpen in het voorkomen van verschillende chronische ziekten (zoals diabetes) en het helpt in het voorkomen van overgewicht en obesitas[1]. Daarnaast draagt een goede fysieke gezondheid bij aan een betere mentale gezondheid. Dit verband is het sterkst als de woonomgeving ook een groene omgeving is. In een groene omgeving zijn inwoners meer buiten. Buiten zijn is goed voor het aanmaken van vitamine D en kan bijdragen aan een goede nachtrust. Een slechte nachtrust kan zowel fysieke als mentale klachten veroorzaken, zoals stofwisselingsaandoeningen en hart- en vaatziekten[1].

[1]Bron: Kenniscentrum Sport & Bewegen (2023). Argumenten voor een beweegvriendleijke omgeving

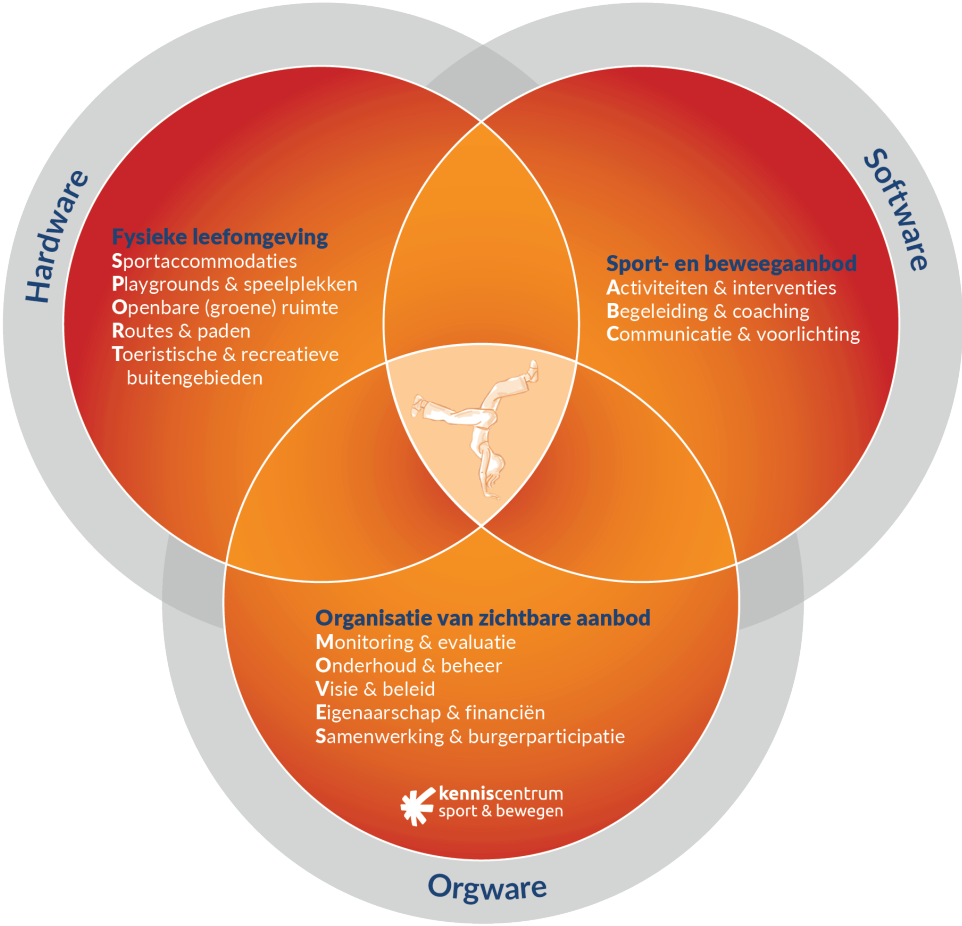
3.3 Beweegvriendelijke Omgeving Model (BVO-model)

Een beweegvriendelijke leefomgeving bestaat uit verschillende elementen. Cruciale onderdelen zijn bijvoorbeeld een groene leefomgeving, een aantrekkelijk sportaanbod, speelplekken waar kinderen zich kunnen ontwikkelen, een divers activiteitenaanbod en uitnodigende ontmoetingsplekken. Om grip te krijgen op de beweegvriendelijke leefomgeving en de daarbij behorende ambities, maakt de gemeente Hoorn gebruik van het BVO-model van het Kenniscentrum Sport en Bewegen.

Beweegvriendelijke Omgeving Model (BVO-model)

Het BVO-model bestaat uit drie componenten die goed op elkaar afgestemd moeten worden. De drie componenten zijn Orgware, Software en Hardware.
Orgware gaat over het proces rondom het zichtbare sport, speel- en beweegaanbod. Hoe kom je daartoe, hoe houdt het stand en hoe maak je het succesvol?
Software gaat over het georganiseerde sport-, speel- en beweegaanbod.
Hardware bestaat uit de fysieke (sport)infrastructuur die voor iedereen toegankelijk is en die sport, spel en bewegen faciliteert.

Bron: Kenniscentrum Sport en Bewegen

De componenten van het BVO-model zijn in deze nota vertaald naar beleidsambities voor de openbare sport-, spel- en beweegruimte. Deze ambities zijn gericht op (het maken van) een omgeving die mensen aanmoedigt en faciliteert om actief te zijn, waarbij de focus ligt op het bevorderen van gezondheid, welzijn en verbondenheid binnen de gemeenschap.

Het streven naar een beweegvriendelijke omgeving omvat integrale samenwerking (orgware), programmering (software) en aantrekkelijke voorzieningen (hardware). Centraal tussen deze componten staat de gebruiker; de inwoners van Hoorn. Met het versterken van de beweegvriendelijke leefomgeving wil Hoorn meer zijn dan een plek om te wonen. Hoorn moet (nog meer) een actieve stad worden waar bewegen een vanzelfsprekend onderdeel is van het dagelijks leven van elke inwoner, ongeacht leeftijd, huidskleur, culturele achtergrond, gender, inkomen, talenten, levensbeschouwing, seksuele oriëntatie of beperkingen.

4. Beleidsambities: Orgware

Een beweegvriendelijke leefomgeving begint bij de organisatie. Dit is in de basis de gemeente Hoorn. Om de verschillende componenten van de beweegvriendelijke leefomgeving samen te laten komen is is een duidelijk visie nodig en vervolgens een integrale, buurtgerichte aanpak nodig met daaraan gekoppeld, voldoende budget voor uitvoering en onderhoud.

4.1 Integrale samenwerking

Doel: Stroomlijnen samenwerking met diverse beleidsdomeinen, organisaties, gebruikers en bewoners bij de (her)inrichting van de openbare sport-, spel- en beweegruimte.

Een integraal plan voor de leefomgeving start met het grondig onderzoeken van de huidige sport-, spel- en beweeginfrastructuur binnen de gemeente. Dit onderzoek is in het najaar van 2023 uitgevoerd. De resultaten staan beschreven in de “Onderzoeksrapportage Sport en Beweegruimte Hoorn”. Door te bouwen op bestaande initiatieven en door te kijken naar de behoeften van de buurt, implementeerd de gemeente Hoorn gerichte en gefaseerde interventies die de wijken omvormen tot een uitnodigende omgeving voor sport, spel en beweging.

In onze inspanningen om sport, spel en beweging te bevorderen, is het cruciaal om wijken, buurten en daarbinnen de speel- en sportplekken op een integrale manier aan te pakken. Onze beleidsdoelen betrekken diverse afdelingen, zoals Projectontwikkeling, Stadsbeheer (beheer en onderhoud openbare ruimte en groen), Welzijn, Onderwijs en Sport & Recreatie. Samen vormen zij een geïntegreerde kracht om, samen met externe partners in de wijken (bewoners, organisaties), Hoorn te veranderen in een omgeving voor activiteit, ontmoeting en beweging.

De functies van sport, spel en beweging worden geïntegreerd door het creëren van ruimtes die stimuleren tot actieve deelname en sociale interactie. De gemeente Hoorn streeft ernaar om speelse en sportieve elementen naadloos te integreren in de openbare ruimtes, met ontmoetingsplaatsen voor mensen van alle leeftijden en achtergronden.

4.2 Buurtgerichte aanpak

Doel: De (her)inrichting van de openbare sport-, spel- en beweegruimte baseren op een buurtgerichte aanpak waarin plekken en ingrepen elkaar versterken.

In Nederland is er geen landelijke norm voor de minimale hoeveelheid beweegruimte per woning of inwoner vastgesteld. Dit kan per gemeente verschillen en is bijvoorbeeld afhankelijk van het bestemmingsplan, de woonomgeving of het type woningen. In Hoorn wordt ingezet op een goede balans tussen vraag en aanbod op buurtniveau. Hierbij wordt gekeken naar de beschikbare ruimte (enkele grote plekken of vooral veel kleine ruimtes), het bestaande aanbod, het type buurt, de mogelijkheden om je in de buurt te verplaatsen (veel barrières of juist weinig) en de vraag op het gebruik in de buurt zelf (doelgroepen, sporters, kinderen).

Een van de conclusies van het uitgevoerde onderzoek naar de staat van de openbare sport-, spel- en beweegruimte is dat er momenteel sprake is van meerdere buurten met een overschot aan ingerichte voorzieningen. Tegelijkertijd is er behoefte om het aanbod gericht te versterken om een bredere doelgroep uit te dagen om buiten in beweging te komen en zo alle inwoners van Hoorn te betrekken bij de beweegvriendelijke leefomgeving. Om vraag en aanbod beter op elkaar aan te laten sluiten wordt de plekgerichte aanpak, die tot voorheen gangbaar was, losgelaten. In plaats van plek voor plek inrichten wordt gekozen voor een meer integrale, buurtgerichte aanpak.

Om de effectiviteit van de uitvoering te vergroten is het uitgangspunt binnen de buurtgerichte aanpak om in te zetten op een kleiner aantal, maar wel beter ingerichte sport-, spel- en beweegvoorzieningen die elkaar versterken op buurt- en wijkniveau (zie ook *Hardware 6.2*). Bij de buurtgerichte aanpak worden zowel bewoners als diverse (buurt)professionals en organisaties betrokken (zie ook *Orgware 4.1*).

4.3 Onderhoud en beheer

Doel: Zorg dragen voor veilig, schoon en hele objecten in de openbare ruimte met een uitvoerbaar plan en bijbehorend budget en capaciteit (uren) om bestaande voorzieningen in kwalitatief goede staat te behouden.

Naast ambities gericht op integrale en buurtbrede aanpakken is het belangrijk om ook de basis op orde te hebben. In lijn met de afgelopen jaren wordt daarom ook komende jaren ingezet op veilige, schone en hele sport- spel en beweegplekken. Dit nodigt uit tot (goed) gebruik. Vanuit deze ambitie is het belangrijk om voldoende budget en capaciteit beschikbaar te stellen om plekken jaarlijks te kunnen inspecteren, onderhouden en tijdig te vervangen. Dit wordt uitgewerkt in een meerjarenonderhoudsplan (MJOP).

4.4 Monitoring en evaluatie

Doel: Toetsen van de effectiviteit van het beleid en de daaruit voortvloeiende maatregelen om de uitgesproken visie te bereiken.

Vanuit de orgware is het belangrijk om periodiek te evalueren of de gestelde ambities behaald worden met de voorgestelde maatregelen en of hiermee een meer beweegvriendelijke leefomgeving ontstaat. Deze monitoring en evaluatie wordt eveneens integraal opgepakt om de effectiviteit domeinoversteigend te toetsen en waar nodig bij te stellen.

5. Beleidsambities: Software

In het streven naar een beweegvriendelijke leefomgeving, erkent de gemeente Hoorn het belang van software: het dynamische sport-, speel en beweegaanbod. Het begrip “software” binnen het kader van sport, spel en bewegen verwijst niet naar digitale programma’s of technologie, maar naar de menselijke factor: de inzet van gekwalificeerde professionals die een cruciale rol spelen in het faciliteren, onderwijzen en aanmoedigen van sport, spel en beweging. Deze professionals zijn de essentiële schakels die het aanbod aan sport- spel en beweegactiviteiten mogelijk maken en bewoners stimuleren en begeleiden op diverse niveaus. De gemeente Hoorn gaat deze professionals in hun kracht zetten en ondersteunen bij het organiseren van activiteiten. Hierbij is de communicatie richting inwoners ook van groot belang.

5.1 Professionals binnen het sport-, spel en beweegaanbod

Doel: Met een brede participatie van professionals en vrijwilligers (van buurtsportcoaches tot sportinstructeurs) verschillende doelgroepen bereiken.

Om een goed en breed activiteitenaanbod aan te kunnen bieden, zet de gemeente Hoorn in op samenwerking met de volgende partijen:

- *Buurtsportcoaches, beweegmanagers en combinatiefunctionarissen:* Deze professionals zijn actief in de buurt en werken samen met gemeenschappen om sport- en speelinitiatieven op te zetten, deelname te bevorderen en sociale cohesie te versterken.
- *Jeugd- en jongerenwerkers:* Zij richten zich op het betrekken van jongeren bij sportieve activiteiten, het aanbieden van alternatieven voor vrijetijdsbesteding en het stimuleren van een gezonde levensstijl.
- *Trainers, instructeurs en coaches:* Deze experts zijn verantwoordelijk voor het geven van trainingen, het instrueren van technieken en het coachen van deelnemers in verschillende sport- en spelvormen. Dit beteft professionals van sportverenigingen en commerciële sportaanbieders.
- *Onderwijs- en Kinderopvangprofessionals:* Zij spelen een rol in het integreren van beweging in het dagelijkse leven van kinderen, zowel in het onderwijs als in kinderopvangcentra.
- *Vrijwilligers:* Ook vrijwilligers en buurtbewoners die een passie hebben voor sport, spel en bewegen spelen een belangrijke rol door het organiseren en ondersteunen van lokale activiteiten.
- *Zorgprofessionals (bijvoorbeeld fysiotherapeuten):* Deze professionals hebben actief contact met inwoners voor wie bewegen een extra positief invloed kan hebben op hun gezondheid. De doelgroep is mogelijk minder bekend met het sport, spel en beweegaanbod in de openbare ruimte en kunnen met adviezen leren de openbare sport, spel en beweegruimte beter te gebruiken.

5.2 Communicatie naar inwoners

Doel: Jong en oud bekend maken met het (openbare) sport-, spel- en beweegaanbod in de gemeente Hoorn.

De inzet van bovenstaande (semi)professionals draagt bij aan het vergroten van de participatie, het ontwikkelen van vaardigheden en het bevorderen van de algehele gezondheid en welzijn van de bewoners van de gemeente Hoorn. Het aanbod omvat een scala aan programma’s, evenementen, en projecten die variëren van spelmiddagen tot buurtbijeenkomsten, van toernooien tot sportieve opvang.

Een effectieve communicatie en voorlichtingsstrategie vormt de basis van de beleidsambities. Dit omvat campagnes, buurtbijeenkomsten, websites en applicaties die gericht zijn op het informeren van mensen over beschikbare beweegmogelijkheden. Een online platform dat gericht is op het samenbrengen van vraag en aanbod op het gebied van sport, spelen en bewegen draagt bij aan de toegankelijkheid van het aanbod. Dit platform zal een centraal startpunt vormen om activiteiten te promoten, deelnemers te betrekken en de bewoners te verenigen. Door een online platform actief in te zetten, is het mogelijk om:

- *Toegankelijkheid te vergroten:* Een online platform maakt informatie over beschikbare activiteiten en evenementen gemakkelijk toegankelijk voor een breed publiek, waardoor de drempel om deel te nemen wordt verlaagd.
- *Transparantie en Overzicht te bieden*: Het platform biedt een overzicht van beschikbare sport-, spel- en beweegactiviteiten in de gemeente, waardoor deelnemers gemakkelijk kunnen vinden wat ze zoeken.
- *Interactie en Betrokkenheid te stimuleren:* Het platform moedigt interactie aan tussen aanbieders en deelnemers. Het biedt ruimte voor feedback, discussies en het delen van ervaringen, waardoor een betrokken en actieve gemeenschap ontstaat.
- *Diversiteit en Innovatie te ondersteunen:* Het platform kan een verscheidenheid aan activiteiten en nieuwe ideeën van aanbieders bevorderen, waardoor de diversiteit en innovatie binnen ons sport-, spel- en beweegaanbod wordt gestimuleerd.

6. Beleidsambities: Hardware

Een actieve gemeenschap staat of valt bij goede faciliteiten voor sport, spel en beweging. Ons doel is duidelijk: de gemeente Hoorn zet in op creëren, behouden en gericht verbeteren van goede voorzieningen zodat iedereen kan genieten van sport, spel en beweging. De gemeente Hoorn streeft naar veilige en goed onderhouden plekken die op meerdere manieren en door meerdere doelgroepen gebruikt worden. Waardoor er een omgeving gecreëerd wordt waarin mensen gestimuleerd worden om zich al bewegend te verplaatsen, te sporten en spelen en daarbij andere inwoners ontmoeten. Speciale aandacht is hierbij voor inwoners die extra aandacht verdienen omdat sporten, spelen en bewegen voor hen minder vanzelfsprekend is.

6.1 Een multifunctioneel aanbod in de buurt en wijk

Doel: Een divers aanbod met verschillende soorten plekken moet zo veel mogelijk inwoners faciliteren om in beweging te komen.

Om een inspirerende omgeving te creëren is het noodzakelijk dat het aanwezig aanbod divers en multifunctioneel is ingericht. Om dit voor elkaar te krijgen kijkt de gemeente Hoorn naar het formele en informele aanbod op wijk- en buurtniveau. Om de diversiteit te waarborgen wordt er in eerste instantie gekeken naar de Schijf van 10 van het Athletics Skills Model (ASM). Op buurtniveau is het een richtlijn om alle 10 de beweegmogelijheden aan te bieden.

De Schijf van 10
In een ideale situatie zijn de 10 elementen van de Schijf van 10 aanwezig binnen een buurt. Een indeling van de buurten staat verder uitgewerkt in de beleidsregels. Multifunctionaliteit zorgt ervoor dat inwoners van verschillende leeftijden geprikkeld en uitgedaagd worden om meer gebruik te maken van de beweegruimte (zowel formeel als informeel) in hun buurt. Met de praktische invulling van de schrijf van 10 kiest de gemeente Hoorn voor een openbare ruimte waar inwoners zich breed motorische kunnen ontwikkelen en veelzijdig kunnen bewegen.

De Schijf van 10 bevat de volgende beweegvormen:

1. Balanceren en vallen
2. Stoeien en vechten
3. Gaan en lopen
4. Springen en landen
5. Rollen, duiken en draaien
6. Gooien, vangen, slaan en mikken
7. Trappen, schieten en mikken
8. Klimmen en klauteren
9. Zwaaien en slingeren
10. Bewegen op- en maken van muziek

Sport-, spel en beweegaanbod op buurtniveau afgestemd
Twee doelgroepen die veel belang hebben bij een goed en divers beweegaanbod op buurtniveau zijn senioren (65+) en kinderen van ca. 6 tot 12 jaar. De zelfstandige actieradius van beide groepen richt zich vooral op de eigen buurt. Kinderen worden begrensd door regels van opvoeders over de afstand die zij van huis mogen. Deze afstand wordt met name bepaald door fysieke barrières zoals wegen en water. Senioren zijn niet altijd mobiel genoeg om grotere afstanden te lopen, zeker als zij hierbij hulpmiddelen zoals rollator nodig hebben. Om beweging bij deze doelgroepen te stimuleren is een beweegvriendelijke buurt van belang.

Goede beweegruimte binnen loopafstand in de vorm van een wandelroute en goed bereikbare en aantrekkelijke sport-/speelplek is voor deze doelgroepen van belang. Een buurtoverstijgend aanbod is voor deze doelgroepen minder relevant vanwege de grotere afstanden die moeten worden overbrugd. Een beweegvriendelijke buurt betekent per buurt centrale, goed toegankelijke sport- en spellocaties die ingericht zijn voor een brede doelgroep en prettige wandelroutes door elke buurt om naar plekken toe te komen die verbonden zijn met de bredere (sociale) infrastructuur van een buurt en ook wijk, zoals winkelcentra, ouderencentra, en scholen.

Naast een goede beweegvriendelijke buurt is voor de doelgroep jongeren (12-21 jaar), volwassenen en ouders met jonge kinderen juist ook een goed, bereikbaar en divers aanbod in de hele wijk en stad van belang omdat deze groepen mobieler zijn en makkelijker op zoek gaan naar plekken die bij hen passen.

6.2 Goede sport-, spel- en beweegplekken

Doel: Inzetten op kwalitatieve plekken die bewoners uitdaagt om in beweging te komen.

In de gemeente Hoorn wordt onderscheid gemaakt in verschillende typen voorzieningen:

Stadsplek
Als we het hebben over een stadsplek, dan bedoelen we een plek die niet alleen de buurt verbindt, maar ook een hotspot is voor inwoners van Hoorn en eventueel voor mensen uit de hele regio. Het Stadsstrand en de Stadsspeeltuin zijn daar mooie voorbeelden van.

Wijkplek
Bij een wijkplek is er sprake van een buurtoverstijgende locatie. Dit zijn locaties die niet zozeer gericht zijn op de eigen buurt, maar een veel groter gebied bedienen. Deze plekken hebben een grote aantrekkingskracht door een uitzonderlijke inrichting en zijn in staat om ook veel gebruikers te ontvangen. Een wijkplek trekt inwoners aan van alle leeftijden. Dit zijn bijvoorbeeld de Cruyff Courts.

Buurtplek
Centraal (figuurlijk en bij voorkeur ook letterlijk) in elke buurt staat de buurtplek. Dit is een ingerichte locatie waar de buurt samenkomt om te sporten, spelen, bewegen en ontmoeten. De locatie is ingericht voor alle leeftijden. Dit is niet alleen de formele speelplek met ondergronden en toestellen, maar ook de vrije speelruimte rondom.

Blokplek
Een blokplek is een basisvoorziening voor de jongste doelgroep (tot ca. 10 jaar) in de directe omgeving, met vooral speeltoestellen en weinig of geen sportvormen. Blokplekken vormen vaak een basisnetwerk van voorzieningen voor de kinderen die nog niet zelfstandig naar de grotere plekken in de buurt kunnen of mogen. In buurten met veel (vergelijkbare) blokplekken wordt, met de buurtgerichte aanpak, bekeken of het noodzakelijk is alle plekken te behouden of dat het zinvoller of beter is om juist (extra) te investeren in (het verbeteren van) een buurtplek.

Speelhoekje
Soms zijn plekken nog kleiner dan de blokplek. Dit zijn bijvoorbeeld de losse (kleine) speel- en sporttoestellen die verspreid door Hoorn staan. Door de beperkte speel- en verblijfswaarde voegen deze plekken relatief weinig toe aan het aanbod in de buurt. Deze plekken worden in de buurtgerichte aanpak (zie *Orgware 4.2*) daarom, in de regel, opgeheven als formele speelplek. Dit betekent dat, bij herinrichting van de plekken, geen gebruik meer wordt gemaakt van speel- of sporttoestellen De ruimte blijft in principe wél behouden om in te spelen (zie ook *Hardware 6.3*) De toepassing van de buurtgerichte aanpak wordt nader toegelicht in de beleidsregels.

Om goede voorzieningen te realiseren die uitdagen om in beweging te komen is een integrale aanpak van belang. Voorzieningen moeten immers:

- Zowel uitdagend als veilig zijn. Hierin is risicovol spelen[2] een uitgangspunt;
- Ingericht zijn voor diverse leeftijden en behoeften. Hierin houden we rekening met het multifunctioneel inzetten van de ruimte.
- Diversiteit in de wijk en buurt waarborgen door de inrichting van locaties op elkaar af te stemmen en rekening te houden met het aanbod en de rol van bijvoorbeeld sportparken.
- Niet alleen fysieke activiteit aanmoedigen, maar ook creativiteit, sociale interactie en veelzijdige motorische ontwikkeling bevorderen.
- Bijdragen aan een aantrekkelijke groene (en klimaatadaptieve) leefomgeving. Waar mogelijk worden locaties natuurlijk ingericht, om de diversiteit in het aanbod te vergroten kunnen voorzieningen ook bewust ingericht worden als speelgroen.

Kaders voor het (her)inrichten van deze voorzieningen (o.a. de participatie met bewoners) zijn opgenomen in de beleidsregels.

Buurtplek aan het Van Goghhof in Kersenboogerd

Blokplek aan de Govert Oostwoudpad in de Bangert

[2]Bron: Alles over sport (2024). Risicovol spelen: wat is het en waar is het goed voor?

6.3 De rol van de informele ruimte

Doel: Benutten van de mogelijkheden in de informele (vrije ruimte) voor sport, spel en beweging om sport-, spel- en beweegplekken met elkaar te verbinden, de bewegingsvrijheid (zelfstandigheid) van kinderen te vergroten en beweging op buurtniveau ook in de informele ruimte te verbeteren.

Naast de formele sport-, spel- en beweegplekken vindt beweging natuurlijk ook vooral plaats in de informele of vrije ruimte; parken, grasveldjes, plantsoenen, pleinen en op het water. Hierop vindt bij uitstek meer ongeorganiseerde beweging plaats en vrij spel (anders dan het regelspel op bijvoorbeeld een speelplek met een glijbaan). Daarnaast vervullen sportverenigingen en sportparken ook steeds vaker een rol in het bieden van vrije beweegruimte. Zij dienen ook meegenomen te worden in de integrale aanpak van de beweegvriendelijke leefomgeving.

Deze vrije ruimte vervult een belangrijke rol in het creëren van een beweegvriendelijke leefomgeving. Ze nodigen uit (mits aantrekkelijk ingericht) om in beweging te komen, al dan niet op weg naar een formele beweegplek en bieden daarin andere (ontmoetings)mogelijkheden, ook voor doelgroepen die niet snel naar een formele sport-, spel- of beweegplek gaan. Met name parken vervullen een centrale plek als natuurlijke knooppunten in een stedelijke omgevingen, waar bewoners doorheen reizen op weg naar hun bestemming in de stad en graag (samen) komen om te bewegen en te ontspannen.

Voor goed gebruik van parken (en vrije ruimte in het algemeen) zijn drie elementen van belang:

- Sociale veiligheid: Centraal staat hierin zichtbaarheid. Goede verlichting en het goed plaatsen van de juiste voorzieningen zorgt er voor dat gebruikers zich veilig voelen tijdens het bewegen. Een goede zichtbaarheid zorgt daarnaast ook voor een etalagefunctie, waarbij de mogelijkheden zelf worden getoond aan andere inwoners (zien sporten, doet sporten). Niet alle sportfuncties of doelgroepen vinden het echter wenselijk om direct naast een drukke doorgaande weg te liggen, dit vergt afstemming met de sporters.
- Bereikbaarheid: Een toffe plek is waardeloos als deze niet goed bereikbaar is. Het is daarom belangrijk dat er goede verharde paden worden aangelegd om beweging te bevorderen in parken en de vrije ruimte.
- Kwaliteit: Hierbij gaat het niet om een zo hoog mogelijk budget, maar om het aansluiten op de potentiële gebruiker. Skaten gaat het best op een egaal wegdek, voor hardlopen kan het helpen om simpele afstandsstrepen op paden te schilderen. Een watertappunt zorgt voor sterke verhoging van de verblijfswaarde. Wat er nodig is om een aantrekkelijke voorziening aan te leggen, wordt gehaald uit een passend participatietraject.

Naast parken en groenvoorzieningen zijn ook paden en routes van belang in het versterken van de vrije ruimte en het daarin stimuleren van beweging. Het uitbreiden en onderhouden van diverse routes en paden, zoals wandelroutes, fietspaden en recreatieve waterwegen, bevordert actieve mobiliteit en recreatie. We streven naar veilige en goed onderhouden wegen die mensen uitnodigen om te bewegen en te genieten van de omgeving.

Onze beleidsambities sluiten aan op de ambities en doelstellingen van Actieplan Fiets (benoemd in de gekoppelde beleidsdocumenten). Het is voor een gezonde en aantrekkelijke stad belangrijk is dat zo veel mensen zich te voet of met de fiets verplaatsen. Om dit te stimuleren is een aantrekkelijk en veilig fiets- en wandelnetwerk nodig. Door langzaam verkeer (letterlijk) voorrang te verlenen, wordt niet alleen beweging gestimuleerd maar ontstaat ook meer uitwisseling op buurtplekniveau tussen spelende kinderen en (sportende) ouders of andere inwoners. Deze buurtplekken zijn immers beter bereikbaar.

6.4 De rol van het recreatieve buitengebied

Doel: Koppelingen maken met het recreatieve buitengebied om beweging ook op grotere schaal (bredere doelgroep, andere sportvormen) te stimuleren.

Natuurlijke (buiten)gebieden zoals parken, het Stadsstrand en andere recreatieve locaties spelen een belangrijke rol in het beweegbeleid. Het behoud en de ontwikkeling van deze gebieden als beweegvriendelijke omgevingen staan centraal, waarbij we zowel lokale als toeristische recreanten willen aanspreken. We ondersteunen hiermee de ambities uit het Natuur- en ecreatieplan Westfriesland.

6.5 Oog voor specifieke doelgroepen

Doel: Doelgroepen die nu vaak onderbelicht blijven extra aandacht geven.

De gemeente Hoorn houdt rekening met specifieke doelgroepen die extra aandacht nodig hebben bij de inrichting van de openbare ruimte. Deze doelgroepen zijn niet statisch. Nieuwe doelgroepen kunnen worden toegevoegd of bestaande kunnen wegvallen, afhankelijk van veranderende behoefte en omstandigheden.

Jongeren
Sport, spel en bewegen in de openbare ruimte is niet alleen goed voor de fysieke of cognitieve ontwikkeling van jongeren. Voldoende en aantrekkelijke openbare ruimte is ook goed voor de sociale ontwikkeling. Met de juiste inrichting vervullen sport, spel en beweegplekken een belangrijke ontmoetingsfunctie. Het is belangrijk om hierbij te investeren in de verblijfswaarde.

6. Beleidsambities: Hardware

In de gemeente Hoorn erkennen we het recht van jongeren op eigen plekken in de openbare ruimte waar ruimte is om te sporten en elkaar te ontmoeten. We begrijpen dat het Nimby-effect (Not In My Backyard) een uitdaging vormt. Desondanks blijft het uitgangspunt het streven naar voldoende voorzieningen voor jongeren in de openbare ruimte.

Er wordt ingezet op goed gelegen (spreiding) en gevarieerde plekken die voldoen aan de behoeften van onze jongeren. Deze plekken zijn een mix van formele en informele ruimtes, variërend van eenvoudige zitplekken tot multifunctionele sportplekken. De behoeften en groepssamenstelling van jongeren kan elk seizoen veranderen. Daarom wordt ingezet op voldoende keuze, zodat het aanbod bestendig is tegen de soms veranderlijke behoeftes. Het betrekken van jongeren (bijvoorbeeld via jongerenwerk), zorgt er voor dat deze behoeftes in beeld komen, het risico op vandalisme verminderd wordt en de inrichting van plekken goed afgestemd wordt. Zo ontstaat een omgeving waarin jongeren zich welkom en betrokken voelen, met ruimte voor sport, spel en ontmoeting.

Jongeren ontmoetingsplek achter het stadhuis

Ouderen (65+)

Een beweegvriendelijke leefomgeving die geschikt is voor ouderen van 65 jaar en ouder is van groot belang, gezien de specifieke behoeften en uitdagingen waar deze groep mee te maken heeft. Het is cruciaal om een omgeving te ontwerpen die rekening houdt met de lichamelijke beperkingen die vaak bij het ouder worden horen. Zo'n omgeving bevordert niet alleen de lichamelijke gezondheid, maar heeft ook positieve effecten op de algehele levenskwaliteit.

Het is belangrijk dat de omgeving goed toegankelijk is voor ouderen, zodat zij gemotiveerd worden om regelmatig te bewegen. Dit draagt bij aan het behoud van spierkracht, evenwicht en mobiliteit. Bovendien helpt een beweegvriendelijke omgeving om sociaal isolement te verminderen, doordat er mogelijkheden zijn voor ontmoetingen en sociale activiteiten. Actieve betrokkenheid van ouderen bij het ontwerpproces zorgt ervoor dat de omgeving inspeelt op hun specifieke behoeften en wensen, wat resulteert in een inclusieve leefomgeving die de zelfstandigheid en het welzijn van deze groep bevordert.

Het belang van een omgeving die beweging stimuleert voor ouderen gaat verder dan alleen individuele gezondheid; het draagt ook bij aan het creëren van buurten en gemeenschappen die geschikt zijn voor verschillende levensfasen.

Inwoners met een beperking

Een groep die nu nog te weinig kans heeft om buiten te sporten, te spelen en anderen te ontmoeten zijn inwoners met een beperking. Meer dan andere inwoners ondervinden zij sociale en fysieke drempels waardoor zij relatief weinig gebruik maken van de openbare ruimte. Door in de directe/nabije woonomgeving in te zetten op plekken voor iedereen, kan samen spelen of sporten, en dus inclusie, in de kiem worden gestimuleerd. Dit vergt soms enige aanpassingen aan een voorziening (bijvoorbeeld een toegankelijke entree), maar belangrijk is dat er vooral niet gedacht moet worden in speciale zones of toestellen. Het gaat immers vooral om samen kunnen sporten, spelen en bewegen om zo ook ontmoeting te stimuleren.

In de beleidsregels, behorende bij deze beleidsnota, wordt uitgewerkt hoe om te gaan met de ambitie meer aandacht te geven aan inwoners met een beperking bij de inrichting van sport-spel- en beweegvoorzieningen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de richtlijn, uitgedragen in de inspiratiebundel van de VNG in 2019. In deze bundel, *"Aan de slag met samenspelen"* wordt gewezen op de 100-70-50-richtlijn.

- Een kind of inwoner met een handicap moet zich 100% welkom voelen.
- 70% van de locatie moet voor iedereen toegankelijk zijn (paden, ondergronden)
- 50% van de speel- of sportaanleidingen moet te gebruiken zijn voor iedereen.

Deze richtlijn is geen verplichting, maar een voorbeeld van hoe toegankelijkheid in de openbare ruimte moet worden beschouwd. Het gaat daarbij dus om meer dan alleen het plaatsen van rolstoelvriendelijke toestellen. De inspiratiebundel is uitgebracht voor de toepassing van het SamenSpeelAkkoord in 2019; een intiatief van de branchevereniging Spelen en Bewegen en het Ministerie van VWS.

Voorbeeld: inclusieve speelaanleiding